

NOTA GEMEENTELIJK MONUMENTENBELEID CASTRICUM 2003

INHOUDSOPGAVE

	Inleiding	1	
	Doelstelling gemeentelijk monumentenbeleid	2	
1.	voor het gemeentelijk monumentenbeleid	3	(Wettelijke) kaders
	2.1 Monumentenwet 1988		3
	2.2 Woningwet, Bouwbesluit en Bouwverordening		3
	2.3 Wet op de Ruimtelijke Ordening		3
	2.4 Nota Belvedere		3
	2.5 Verdrag van Valetta		4
1.	gemeentelijke monumenten	5	Basislijst (potentiele)
1.	gemeentelijke monumentenlijst	6	Selectiecriteria
	4.1 Welke objecten komen in aanmerking voor bescherming?		6
1.	den met bijzondere waarde	8	Bescherming gebie-
	5.1 Het bestemmingsplan		8
	5.1.1 Inhoud bestemmingsplan		8
	5.1.2 Handhaving		9
	5.1.3 Rekening houden met monumenten	9	
	5.2 Gebiedsgericht welstandsbeleid		9
	5.3 Beeldkwaliteitsplan		9
	5.3.1 Beeldkwaliteitsplan en monumenten		10
	5.4 Beschermd stads- of dorpsgezicht		10
	5.4.1 Bouwvergunning in een beschermd stads- of dorpsgezicht		11
1.	archeologische vindplaatsen	12	Archeologie en
	6.1 Cultuurhistorische Waardenkaart en Cultuurhistorische Effect Rapportage		12
1.	leid en de monumenteneigenaar	14	Het monumentenbe-
	7.1 Participeren in het beleid		14
	7.2 Voorlichting en publiciteit		14
	7.3 Advies en ondersteuning		15
	7.4 Abonnement stichting Regionale Monumentenwacht Noord-Holland		15
	7.5 Hertaxatie WOZ		15
1.	leid en de niet-monumenteeigenaren	16	Het monumentenbe-
	8.1 Particuliere organisaties		16
	8.2 Overige niet-monumenteeigenaren		16
1.	houd en restauratie	17	Subsidiering onder-
	9.1 Subsidieregeling		17
	9.2 Stimuleringsfonds Volkshuisvesting nederlandse gemeenten		18
	9.3 Cultuurfonds Noord-Holland		18
	9.4 Fonds beeldbepalende panden		18
1.	sie	20	Monumentencommis-
	10.1 Monumentencommissie of instantie		20
	10.2 Planadviesraad en Monumentenraad		20

1.			Financiering van het
	gemeentelijk monumentenbeleid	22	
	11.1	Huidig gemeentelijk budget monumentenzorg	22
	11.2	Toekomstig benodigd gemeentelijk budget monumenten	22
	11.3	Monumentenspaarfonds	22
1.			Beslispunten
		24	

Inleiding.

De huidige gemeente Castricum heeft door de eeuwen heen haar eigen karakter gevormd. De geschiedenis komt tot uitdrukking in de historisch geografische structuren, het bodemarchief en de gebouwde omgeving: de cultuurhistorische waarden. Samen laten ze het ontstaan van het gebied en de historische ontwikkeling ervan zien. Hiernaast is voor de gemeente Castricum de aanwezigheid van open ruimten met een grote variëteit aan landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarden kenmerkend. Voor het behoud van het karakter en de identiteit van de kernen Akersloot, Bakkum, Castricum, Limmen en de Woude zal bij de toekomstige ontwikkelingen rekening moeten worden gehouden met de cultuurhistorisch waardevolle elementen.

De wisseling van trends en de conjuncturele veranderingen bedreigen continu de cultuurhistorisch waardevolle elementen binnen een gemeente. De bescherming hiervan is een taak van de overheid. Een strategisch en onderling samenhangend beleid is voorwaarde voor een zorgvuldige omgang met het cultureel erfgoed, zowel bovengronds als in de bodem.

Sinds de inwerkingtreding van de Monumentenwet 1988 heeft de gemeente een sleutelpositie binnen de monumentenzorg. Zo verleent de gemeente vergunning en is ook de vaststelling van de hoogte van de subsidiabele restauratiekosten en de goedkeuring van de restauratieplannen een taak van de gemeente. Voor de eigenaren en/of bewoners en gebruikers van de monumenten is de gemeente het loket voor de monumentenzorg. Daarnaast is de opvatting over monumentenzorg in de loop van de tijd veranderd. De zorg omvat momenteel meer dan uitsluitend het object. De ruimtelijke en cultuurhistorische kwaliteit van de 5 kernen van onze gemeente en het landschap en de plaats van het monument zijn zwaarwegende factoren geworden.

Juist de aanwezigheid van deze ruimtelijke en cultuurhistorische kwaliteit en de algemeen onderschreven behoefte tot instandhouding en bescherming hiervan is zelfs een van de meest belangrijke redenen geweest waarom destijds is besloten tot een fusie tussen de voormalige gemeenten Akersloot, Castricum en Limmen. Alleen zo kon een halt worden toegeroepen aan een steeds verdere toename van ruimtelijke claims. In deze nota "Gemeentelijk monumentenbeleid Castricum 2003" geven wij aan op welke manier wij omgaan met de instandhouding en bescherming van de cultuurhistorische waarden in onze gemeente.

1. Doelstelling gemeentelijk monumentenbeleid.

Samen met uw raad zijn wij verantwoordelijk voor de instandhouding van het cultureel erfgoed in onze gemeente. Dit is geen eenvoudige opgave. Voortdurend dienen de belangen van de instandhouding van het cultureel erfgoed te worden afgewogen tegenover de toenemende ruimtebehoefte voor andere ruimtelijke functies en gebruik. Alleen al vanuit het oogpunt van rechtszekerheid en rechtsgelijkheid is het gewenst dat een dergelijke belangenafweging is gebaseerd op een door uw raad vastgesteld gemeentelijk monumentenbeleid. Met inachtneming hiervan kunnen bepaalde ruimtelijke ontwikkelingen worden gestimuleerd, dan wel juist worden voorkomen of in ieder geval bijgesteld.

Het monumentenbeleid staat niet op zichzelf maar dient te worden ingebed in het ander beleid en regelgeving in de gemeente. Zo dient er in het gemeentelijk monumentenbeleid aandacht te worden besteed aan aspecten als ruimtelijke ordening, toerisme/recreatie, economie, stedelijke vernieuwing en archeologie. Omgekeerd dienen beschermde panden en stads- of dorpsgezichten te worden opgenomen in bestemmingsplannen. Ook binnen de volkshuisvesting en bij het bouw- en woningtoezicht moet het monumentenaspect worden betrokken. Dit vereist voor de monumentenzorg een centrale plek binnen de organisatie. Deze en andere aspecten komen aan de orde in de nota voor een gemeentelijk monumentenbeleid in de gemeente Castricum.

1. (Wettelijke) kaders voor het gemeentelijk monumentenbeleid.

2.1 Monumentenwet 1988.

In de Monumentenwet 1988 is de aanwijzing en bescherming van rijksmonumenten geregeld. De gemeenteraad wordt om advies gevraagd voordat een rijksmonument als zodanig kan worden aangewezen door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCenW). Als een pand beschermd is, betekent het dat bij voorgenomen veranderingen altijd een vergunning moet worden aangevraagd. De belangrijkste taak die in verband met rijksmonumenten voor de gemeente is weggelegd, is het beslissen door het college van burgemeester en wethouders op een vergunningaanvraag voor sloop, wijziging, restauratie et cetera van een rijksmonument. De Monumentenwet 1988 gaat uit van een decentralisatie van de monumentenzorg. Daarom is gekozen voor het beginsel dat de gemeente een verordening vaststelt die minimaal het instellen van een monumentencommissie regelt. De wet doet geen duidelijke uitspraak over de samenstelling van de monumentencommissie. Uit jurisprudentie blijkt dat er in ieder geval deskundigen van buiten de gemeenteorganisatie zitting in moeten hebben.

2.2 Woningwet, Bouwbesluit en Bouwverordening.

Op grond van de Woningwet verleent de gemeente bouwvergunningen. Daarbij toetst zij aan de voorschriften van het Bouwbesluit (bouwtechnische eisen) met betrekking tot constructie en brandveiligheid en energiebesparing. In het Bouwbesluit zijn ook mogelijke vrijstellingen voor monumenten opgenomen (bijvoorbeeld dubbelglas bij monumenten).

Daarnaast heeft iedere gemeente een bouwverordening met welstandscriteria, sloopvoorschriften en dergelijke. De aanvraag voor een bouwvergunning wordt dan ook getoetst aan de gemeentelijke bouwverordening, de welstandscriteria en het bestemmingsplan.

In de Woningwet zijn in de artikelen 43, 44 en 54 bijzondere regelingen opgenomen ten aanzien van monumenten. Op basis van de Woningwet, de bouwverordening en het Bouwbesluit kan een gemeente aanschrijven om bijvoorbeeld verwaarlozing en ontsiering van bouwwerken en terreinen tegen te gaan. Voor monumenten geldt geen bijzondere regeling en moeten de gewone regels voor het aanschrijven in acht genomen worden.

2.3 Wet op de Ruimtelijke Ordening.

Op basis van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) kan de gemeente ook een deel van haar monumentenbeleid uitvoeren via een bestemmingsplan al dan niet samen met een beeldkwaliteitsplan. Het bestemmingsplan verbindt een ieder (burger en overheid) rechtstreeks. Het wordt gehandhaafd door middel van bebouwingsvoorschriften, aanlegvergunningen en gebruiksvoorschriften, met de daaraan verbonden dwang- en strafbepalingen. Als monumenten in de gemeentelijke procedure als zodanig zijn aangewezen, kunnen ze in het bestemmingsplan ook expliciet de bestemming monument krijgen. Bij elk toekomstig plan voor of gebruik van het gebied staat dan vast wat de status is van het betreffende pand of gebied.

2.4 Nota Belvedere.

In juli 1999 brachten de ministeries van LNV, OCenW, VenW en VROM de nota Belvedere uit; een beleidsnota over de relatie tussen cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting. De twee belangrijkste doelstellingen van de nota zijn:

- X het erkennen en herkenbaar houden van cultuurhistorische identiteit in zowel het stedelijk als het landelijk gebied, als kwaliteit en uitgangspunt voor verdere ontwikkelingen;

- X het versterken en benutten van de cultuurhistorische identiteit en de daarvoor bepalende kwaliteiten van de cultuurhistorisch meest waardevolle gebieden van Nederland, de zogenaamde Belvedere-gebieden.
In de nota is een overzicht opgenomen van die steden en gebieden: de Cultuurhistorische Waardenkaart van Nederland.

Het streven is gericht op “anticiperende cultuurhistorie en reflectieve ruimtelijke planning” en het tegengaan van vervlakking en saaiheid in de inrichting van wijken en landschappen. Bij toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen wordt een integrale aanpak van monumentenzorg, archeologie en historische geografie bevorderd door een afwegingsverplichting te introduceren binnen de bestaande ruimtelijke procedures. Anders gesteld wordt vanuit Belvedere bepleit om met gebruikmaking van de aanwezige cultuurhistorische waarden ruimtelijke veranderingen vorm te geven, oftewel “Behoud door verandering”. De inrichting van onze leefomgeving wint zo aan kwaliteit, doordat herkenning en identificatie met diezelfde leefomgeving wordt bevorderd. Voortbouwen en gebruikmaken van bestaande historische kwaliteiten dus en daar waar dat kan, behoud en liefst versterking van het cultureel erfgoed. Niet alleen het cultuurhistorisch waardevolle object of landschap is met andere woorden het vertrekpunt van Belvedere, maar evenzeer de ruimtelijke vraagstukken en transformaties.

2.5 Verdrag van Valetta.

Het Verdrag van Valetta of ook wel aangeduid als het Verdrag van Malta is een overeenkomst tussen de lidstaten van de Raad van Europa inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed. In 1992 heeft de toenmalige minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur het verdrag ondertekend. De doelstelling van het verdrag is het beschermen van het archeologisch erfgoed en daartoe zijn een aantal bepalingen opgenomen die moeten leiden tot een verantwoorde afweging van belangen die bij ingrepen in de bodem een rol spelen. Essentieel is dat ingrepen in de bodem vooraf worden gegaan door een zorgvuldig onderzoek naar de archeologische waarden.

Kernpunt in het verdrag is dat de archeologische waarden zo veel mogelijk worden beschermd. Indien het archeologisch belang echter moet wijken voor andere belangen, die de bodem verstoren, dienen de partijen te zorgen voor financiering van archeologische inventarisaties en noodzakelijk archeologisch onderzoek. Uitgangspunt hierbij is dat de verstoorder de kosten zal moeten dragen die hiervoor nodig zijn.

Daarnaast beoogt het verdrag een goede afstemming en overeenstemming tussen de behoeften van archeologie en ruimtelijke ordening. Hiervoor dienen archeologen te worden betrokken bij het planningsgebied en dienen archeologen, stedenbouwkundigen en planologen stelselmatig met elkaar te overleggen.

Onder de reikwijdte van het verdrag valt ook het bouwhistorisch onderzoek. Het “archeologisch erfgoed” wordt omschreven als bouwwerken, gebouwen, complexen, aangelegde terreinen, roerende zaken, monumenten van andere aard, alsmede hun context, ongeacht of zij op land of onder water zijn gelegen. Bouwhistorisch onderzoek kan een belangrijke waarde leveren aan een van de doelstellingen van het verdrag, namelijk reconstructie van de bestaansgeschiedenis van de mensheid.

1. **Basislijst (potentiele) gemeentelijke monumenten.**

Met de aanwijzing als gemeentelijk monument krijgt een object een bijzondere "beschermde" status. Andersom komen alleen objecten die vanwege de cultuurhistorie bijzonder zijn in aanmerking voor deze status. Een en ander impliceert dat de totstandkoming van een register van beschermde gemeentelijke monumenten zeer beslist geen sinecure is. Zowel de voorbereiding van als de uiteindelijke besluitvorming over de vaststelling van het register van beschermde gemeentelijke monumenten vereist grote zorgvuldigheid. Voordat een object al dan niet definitief wordt aangewezen als gemeentelijk monument is er dan ook al een heel besluitvormingstraject afgelegd dat begint met het inventariseren en beschrijven van de potentiele gemeentelijke monumenten. De inventarisatiefase wordt gevolgd door een selectieprocedure die resulteert in het al dan niet definitief aanwijzen (registreren) van een object als gemeentelijk monument.

Nadat uw raad de nota gemeentelijk monumentenbeleid heeft vastgesteld starten wij met de totstandkoming van een register van beschermde gemeentelijke monumenten voor de gehele gemeente Castricum. Thans is er alleen een dergelijk register voor Akersloot en de Woude. Als basislijst voor de uit te voeren inventarisatie van potentiele gemeentelijke monumenten maken wij daarbij gebruik van bestaande inventarisaties, zoals de adressenlijst die is opgesteld in het kader van het landelijk uitgevoerde Monumenten Inventarisatie Project (MIP) dat specifiek betrekking heeft op de bouwkunst in onze gemeente uit de periode 1850-1940. Hiernaast zijn in het kader van verschillende bestemmingsplannen objecten aangemerkt als beeldbepalend en/of karakteristiek. Ook deze lijsten voegen we toe aan de basislijst evenals de afzonderlijke inventarisatie van beeldbepalende en karakteristieke panden in Castricum.

Ter completering van de aldus samengestelde basislijst leggen wij deze voor aan de historische verenigingen in Akersloot, Castricum en Limmen. Deze verenigingen zijn niet alleen objectief maar hebben ook kennis van zaken voor wat betreft de lokale historie van de 3 kernen. Wij maken uiteraard graag gebruik van deze deskundigheid.

Overigens merken wij hierbij volledigheidshalve nog op dat ons college op grond van de door uw raad in uw vergadering van 27 februari 2003 vastgestelde "Monumentenverordening gemeente Castricum 2003" behalve panden en objecten onder bepaalde voorwaarde ook terreinen en groepen van onroerende zaken, terreinen en/of landschapselementen aanwijzen als beschermd gemeentelijk monument en/of beschermd gemeentelijk stads-of dorpsgezicht.

Nadat de basislijst definitief is samengesteld kan worden gestart met het uitvoeren van het veldwerk i.c. het inventariseren en beschrijven van de hierop vermelde objecten. Uit de ervaring die andere gemeenten hiermee hebben, waaronder ook de (voormalige) gemeente Akersloot, blijkt dat er met name met dit veldwerk veel tijd is gemoeid. Bovendien is hiervoor specifieke deskundigheid vereist. Verder dient er ook voor wat betreft de inventarisatie en beschrijving c.q. selectie van gemeentelijke monumenten sprake te zijn van een objectieve en zorgvuldige procedure. Om dit te realiseren hebben wij voorkeur voor het uitbesteden van het veldwerk aan een extern bureau.

1. Selectiecriteria gemeentelijke monumentenlijst.

De belangrijkste reden voor de totstandkoming van een gemeentelijk monumentenbeleid is het beschermen van objecten tegen sloop en ingrijpende verbouwing. In het verleden is namelijk gebleken dat de bestaande bestemmingsplannen geen juridische grond bieden om de sloop van beeldbepalende panden te voorkomen. Dit is wel mogelijk door het inschrijven van objecten in een register van beschermde gemeentelijke monumenten.

Als een pand wordt aangewezen als gemeentelijk monument heeft de eigenaar voor wijziging of afbraak van zijn pand niet alleen een bouw en/of sloopvergunning, maar ook een monumentenvergunning nodig. Een dergelijke vergunning kan in het belang van de monumentenzorg worden geweigerd. Ook kunnen hieraan in het belang van de monumentenzorg voorschriften worden verbonden. Een gemeentelijk monument krijgt hiermee een vergelijkbare status als een rijksmonument. Een belangrijk verschil is evenwel dat het ontbreken van een vereiste monumentenvergunning bij verbouw van een rijksmonument op grond van het hiertoe bepaalde in de Woningwet reden is tot het aanhouden van de behandeling van de aanvraag om bouwvergunning. Voor een gemeentelijk monument bestaat deze aanhoudingsplicht niet.

4.1 Welke objecten komen in aanmerking voor bescherming?

Wij zijn van mening dat de te selecteren objecten dienen te voldoen aan de volgende uitgangspunten of criteria. De uiteindelijk te selecteren objecten dienen te voldoen aan tenminste twee of meer van de navolgende selectiecriteria:

- a. ***algemeen belang wegens schoonheid, betekenis voor de wetenschap of cultuurhistorische waarde.***
Een object wordt niet strikt op zichzelf beschouwd, maar moet iets zeggen over de plaats waar het staat. Dat wil zeggen dat het object beeldbepalend is voor zijn omgeving en een binding heeft met de lokale historie.
- a. ***exemplarisch voor een kenmerkende ontwikkeling in de Nederlandse dan wel regionale/lokale bouwkunst of bouwtechniek.***
Een object moet een bepaalde informatiewaarde hebben; het object moet iets vertellen over de ontstaansgeschiedenis van de plaats waar het staat en over zichzelf, bijvoorbeeld de oorspronkelijke functie. Door de aanwezigheid in de omgeving alleen al wordt aanschouwelijk onderwijs gegeven en ontvangt de passant informatie over het verleden
- c. ***beeldbepalend in die zin dat het object een essentieel onderdeel is van de schoonheid van het landschap dan wel het dorpsaangezicht.***
Een object dat niet op zichzelf staat maar in een groter verband kan worden gebracht, kan van grotere waarde zijn dan een alleenstaand object. Een groter verband kan betrekking hebben op andere objecten, maar ook op een landschap. Als er meerdere waardevolle objecten in elkaars buurt staan, dan kan een keuze worden gemaakt tussen individuele bescherming per object of aanwijzing van een beschermd gezicht als opzichzelfstaand object. Het voordeel van een beschermd gezicht is dat ook minder waardevolle objecten worden beschermd en dat de omgeving van de objecten bescherming geniet.
- d. ***stijlzuiver.***
De bouwstijl van een object moet iets zeggen over de tijd waarin het object is gemaakt of de persoon die het heeft gemaakt (architectuur). Ieder tijdperk heeft zijn eigen bouwstijl met zijn eigen kenmerken, die (gedeeltelijk) nog terug te vinden moeten zijn in het object. Ook het interieur kan bij de beoordeling worden be-

trokken.

d. ***uniciteit.***

Het is van belang of een object een unieke waarde heeft of dat er meerdere (soortgelijke) objecten in de omgeving van het object staan. Als een object niet in verband kan worden gebracht met andere objecten kan het betekenen dat het een unicum is in zijn soort en juist daarom zeer waardevol.

d. ***emotionele waarde (bijv. school, begraafplaats, openbaar gebouw);***

e. ***gebouwd in de periode voor 1950.***

De ouderdom van een object speelt weliswaar een rol maar minder prominent dan bij de beoordeling of een object al dan niet in aanmerking komt om te worden aangewezen als rijksmonument. De ouderdomsgrens is in dit geval geïntroduceerd om het bestand aan potentiële gemeentelijk niet op voorhand al te veel te laten uitdijen. Uiteraard kan hierbij in bijzondere omstandigheden worden afgeweken. Wel willen wij het gemeentelijk monumentenbeleid zowel financieel als administratief graag beheersbaar houden. Daarom is ook niet de kwantiteit van een gemeentelijke monumentenlijst maar de kwaliteit daarvan voor ons van belang.

d. ***authentiek en in gave toestand verkerend.***

Vrijwel elk object is aangepast sinds het gebouwd is. Sommige aanpassingen en veranderingen passen echter niet in de stijl van het object en zijn storend voor het aanzien ervan. Het omgekeerde is overigens ook mogelijk: een wijziging kan de waarde van een object juist verhogen. De bouwkundige staat van een object speelt een rol bij de beoordeling of een object in aanmerking komt voor een gemeentelijke monumentenlijst. Daarbij dient dan wel onderscheid te worden gemaakt tussen achterstallig onderhoud en de fundamentele staat waarin een object verkeert.

5. Bescherming gebieden met bijzondere waarde.

In onze gemeente zijn verschillende gebieden met bijzondere cultuurhistorische waarde. Wij noemen hierbij onder meer de Oosterbuurt te Castricum, het gebied Zuidkerkenlaan te Limmen en het gebied rondom de Nederlands Hervormde kerk aan het Dielofslaantje te Akersloot. De bescherming van dergelijke gebieden is op verschillende manieren mogelijk. In geheel willekeurige volgorde gaat het hierbij om de volgende mogelijkheden.

5.1 Het bestemmingsplan.

Artikel 10 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) verplicht uw raad tot het vaststellen van een bestemmingsplan voor de gebieden van de gemeente die zijn gelegen buiten de bebouwde kom. Voor het gebied van de gemeente dat is gelegen binnen de bebouwde kom kan uw raad een bestemmingsplan vaststellen. In de bestemmingsplannen is het van belang rekening te houden met monumenten en historisch waardevolle gebiedsdelen. Voor gebieden die aangewezen zijn als beschermd stads- of dorpsgezicht bestaat de verplichting om een "beschermend" bestemmingsplan op te stellen. Verderop in dit hoofdstuk besteden wij hieraan nader aandacht.

5.1.1 Inhoud bestemmingsplan.

De inhoud van het bestemmingsplan is juridisch een ingewikkelde materie. De grondslag daarvan wordt gegeven door een aantal voorschriften in de WRO en het daarop gebaseerde Besluit op de Ruimtelijke Ordening (BRO). De wettelijke voorschriften met betrekking tot de inhoud van het bestemmingsplan kunnen worden samengevat onder het motto: wat moet, kan en mag in zo'n plan geregeld worden. Hierbij worden in hoofdzaak de volgende onderdelen van een plan onderscheiden:

- X de aanwijzing van de verschillende bestemmingen;
- X de gebruiksvoorschriften (bebouwings-, aanleg en andere gebruiksvoorschriften) welke binnen iedere bestemming de verschillende gebruiksmogelijkheden nader bepalen;
- X de regelen welke aangeven binnen welk kader en tot welk doel ons college het plan mag of moet aanpassen (zgn. flexibiliteitsbepalingen);
- X de faseringsregelen

De vraag hoe en in welke stukken de inhoud van het plan vervat dient te worden staan beantwoord in het BRO.

Deze zijn:

- X een of meer kaarten met bijbehorende verklaring, waarop de bestemming van de in het plan begrepen grond wordt aangewezen; aan de inrichting van de kaarten worden gedetailleerde eisen gesteld;
- X een aantal voorschriften, in de vorm van een artikelsgewijs opgebouwde verordening.

Daarnaast gaat een bestemmingsplan vergezeld van een toelichting, waarin de aan het plan ten grondslag liggende gedachten, de uitkomsten van het planologisch en stedenbouwkundig onderzoek, voor zover op het plan van toepassing, alsmede die van het bestuurlijke overleg worden uiteengezet.

Het meest wezenlijke onderdeel van een bestemmingsplan wordt gevormd door de verschillende bestemmingen die bij het plan worden aangewezen en die daarmee de stedenbouw-

kundige inhoud van het plan bepalen. Iedere bestemming bevat een omschrijving van de doeleinden, waarvoor de in het plan begrepen grond met het oog op een goede ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente mag worden gebruikt.

In de praktijk komt dat neer op een in algemene termen vervatte aanduiding, een kenschet-sing van de toegelaten gebruiksvormen. De inhoud van de verschillende bestemmingen loopt in een plan van enige omvang sterk uiteen en een volledige opsomming van alle denk-bare gebruiksdoeleinden is praktisch niet mogelijk.

5.1.2 Handhaving.

Het bestemmingsplan is het enige plan op grond van de WRO dat een ieder - burger en overheid - rechtstreeks bindt. Voor zover geldend wordt een dergelijk plan gehandhaafd door middel van een bouwvergunning, aanlegvergunning en gebruiksvoorschriften, met de daaraan verbonden dwang- en strafbepalingen.

5.1.3 Rekening houden met monumenten.

Ook in gewone bestemmingsplannen is het van belang om met monumenten rekening te houden. Dit kan in alle onderdelen van het bestemmingsplan, in de plankaart, in de ge-bruiks- en bestemmingsvoorschriften en in de toelichting. Algemeen gesproken kan worden gesteld dat bestemmingsplannen waarin met het monumentenbelang rekening wordt ge-houden een noodzakelijke (maar niet voldoende) voorwaarde zijn voor een effectief ge-meentelijk monumentenbeleid.

5.2 Gebiedsgericht welstandsbeleid.

De uitwerking van een lokaal welstandsbeleid en de samenstelling van de nota Welstands-beleid vormen een omvangrijke opgave, maar tegelijkertijd een enorme uitdaging. De “rede-lijke eisen van welstand” worden niet langer in algemene termen beschreven in de bouw-verordening. De beleidsregels in de nota Welstandsbeleid geven aan wat ons college be-schouwt als redelijke eisen van welstand. Dat biedt de mogelijkheid voor een gebiedsgerich-te invulling per samenhangende deel van de gemeente. Zo kan er voor een historische dorpskern een ander welstandsregime en dus andere beleidsregels van toepassing zijn dan voor een na-oorlogse woonwijk of een nieuw aan te leggen bedrijventerrein. Het nieuwe welstandsbeleid biedt een uitgelezen kans om de verschillende doelstellingen ten aanzien van de ruimtelijke kwaliteit tot een integrale basis te maken voor de beoordeling van bouw-plannen. Beleidsdoelen op het gebied van erfgoed, landschapsbehoud en -vernieuwing, stedelijke vernieuwing, architectuur etc. zijn alle van invloed op de beoordeling van het uiterlijk en de plaatsing van het bouwwerk. Waar in het ene gebied behoud en versterking van bestaande kwaliteiten voorop staat, kan in een ander gebied juist vernieuwing en ver-andering uitgangspunt van het welstandsbeleid zijn. Het gaat steeds om het zoeken naar een goed evenwicht tussen behoud en ontwikkeling.

5.3 Beeldkwaliteitsplan.

Het begrip beeldkwaliteitsplan wordt als volgt gedefinieerd: “een samenhangend pakket van intenties, aanbevelingen en/of richtlijnen voor het veilig stellen, creëren en/of verbeteren van beeldkwaliteit in een bepaald gebied”. Het beeldkwaliteitsplan is een instrument van de (beeld-)kwaliteitszorg voor de gebouwde omgeving. Het plan kan betrekking hebben op het hele stads- of dorpsgebied, een gebied daarbinnen (stadsdeel, wijk of buurt, centrumgebied etc.) of op enkele bouwblokken. Het plan geeft in woord en beeld de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van een gebied weer met het accent op de verschijningsvorm en beeld- en belevingswaarde ervan. Het beeldkwaliteitsplan moet gezien worden als een facetplan, vergelijkbaar met andere facetplannen zoals een groenplan of een verkeersplan. Het is een

onderdeel van het totale ruimtelijke beleid c.q. de integrale planontwikkeling in een bepaald gebied. Beeldkwaliteit staat dus niet op zichzelf en dient te worden gezien in samenhang met de beoogde functionele ontwikkeling van het gebied.

Beleidsmatig is het beeldkwaliteitsplan op te vatten als een kader waarin het te voeren ruimtelijk kwaliteitsbeleid voor de verschillende partijen (gemeente, bewoners en gebruikers, realisatoren en architecten) is vastgelegd. Het is daarom van belang dat het beeldkwaliteitsplan een bepaalde (formele) status heeft. Door het te onderwerpen aan politieke besluitvorming krijgt het plan een politiek draagvlak. Van een beeldkwaliteitsplan en de daarin aangegeven aanbevelingen en suggesties kan tevens een stimulerende werking uitgaan en het kan aanleiding geven tot initiatieven vanuit "de markt".

5.3.1 Beeldkwaliteitsplan en monumenten.

Zeker in beeldkwaliteitsplannen die betrekking hebben op de binnenstad of op andere bebouwde delen van stad en dorp is het van belang dat monumenten en andere cultuurhistorische relevante aspecten onderkend worden. De historische stedenbouwkundige en bouwkundige structuur is vaak in zeer belangrijke mate bepalend voor de beeldkwaliteit van een gebied. Een inventarisatie in het kader van een beeldkwaliteitsplan zal dan ook altijd betrekking hebben op de historische relictten. Van belang is hoe ten aanzien van de toekomst met de historische relictten wordt omgegaan. In veel gevallen zullen deze als uitgangspunt voor de planvorming worden gehanteerd. Het komt echter ook voor dat voorbij wordt gegaan aan de historische factor en dat men een gebied volledig opnieuw wenst vorm en inhoud te geven. In zulke gevallen is het van belang om attent te zijn ten aanzien van het eventuele verlies van waardevolle cultuurhistorische elementen en structuren. In principe kan het beeldkwaliteitsplan een positieve functie vervullen bij de integratie van de historische factor in de ruimtelijke ontwikkeling. Het instrument bezit daartoe vele goede eigenschappen. Van de andere kant is het zeker niet zo dat een beeldkwaliteitsplan per definitie een garantie is voor het behoud van de historische factor.

5.4 Beschermd stads-of dorpsgezicht.

De bedoeling van de aanwijzing als beschermd stads-of dorpsgezicht is de historische karakteristieken te behouden en nadrukkelijk een plaats te geven in de toekomstige ontwikkelingen. Dit gebeurt door middel van het bestemmingsplan dat uw raad als uitvloeisel van de aanwijzing dient vast te stellen. In de praktijk betekent dit dat de historische karakteristieken, zoals omschreven in de toelichting bij de aanwijzing, een belangrijke plaats krijgen bij de ruimtelijke inrichting. Zo krijgt ook het in eeuwen gegroeide cultuurlandschap een formele en inzichtelijke plaats in de besluitvorming, naast de belangen van industrie, landbouw, natuur en milieu. De aanwijzing als beschermd gezicht kan aanleiding zijn om sturend op te treden in de architectonische vormgeving. Dit kan bijvoorbeeld door een beeldkwaliteitsplan of het welstandsbeleid.

De bescherming heeft nadrukkelijk niet de bedoeling om de bestaande situatie te bevriezen of elke verandering tegen te houden. Dat dit ook niet het geval hoeft te zijn, valt af te leiden uit de ontwikkelingen die nog dagelijks plaatsvinden in bijvoorbeeld de binnenstad van Utrecht (beschermd stadsgezicht sinds 1975) of de binnenstad van Maastricht (beschermd stadsgezicht sinds 1982): terwijl de historische structuren intact blijven worden nieuwe gebouwen daaraan toegevoegd en vinden veranderingen in het gebruik plaats die passen binnen het historisch gegroeide karakter. Als bijkomend effect biedt de bescherming een zekere mate van continuïteit aan het ruimtelijk beleid van de gemeente en daarmee een bepaalde rechtszekerheid aan alle belanghebbenden. Immers, vanwege de bescherming

zal ook bij een toekomstige wijziging van het bestemmingsplan de historische karakteristiek op eenzelfde wijze worden meegewogen.

Voor alle duidelijkheid merken wij op het niet zo is dat de panden die binnen een beschermd stads- of dorpsgezicht vallen automatisch de status van beschermd monument verwerven. Bescherming van gezichten en bescherming van objecten zijn verschillende instrumenten die elkaar kunnen aanvullen maar niet vervangen. Terwijl de gezichtsbescherming is gericht op de stedenbouwkundige karakteristiek en het toekomstig functioneren daarvan wil veiligstellen, is de objectbescherming erop gericht het architectonisch beeld veilig te stellen en de authenticiteit van het materiaal te behouden.

5.4.1 Bouwvergunning in een beschermd stads- of dorpsgezicht.

Bij bouwaanvragen binnen een beschermd stads- of dorpsgezicht is sprake van een bijzondere situatie. Wanneer een gebied is aangewezen als beschermd stads- of dorpsgezicht vloeien daar de volgende consequenties voor de bouwvergunning binnen het gezicht uit voort:

- a. Er is sprake van een opschortende werking voor alle bouwaanvragen dus ook voor niet-monumenten, zolang voor het te beschermen stads- of dorpsgezicht nog geen bestemmingsplan in de zin van de Monumentenwet 1988 dan wel de "Monumentenverordening gemeente Castricum 2003" (artikel 19) van kracht is. De aanhouding kan worden opgeheven als vaststaat dat het bouwplan niet in strijd is met het in voorbereiding zijnde bestemmingsplan. Op grond van artikel 51 lid 1 van de Woningwet geldt deze opschortende werking voor een bouwaanvraag overigens alleen voor een van rijksweg beschermde stads- of dorpsgezicht.
- b. Binnen een beschermd stads- of dorpsgezicht is sprake van een vergunningenregime inzake slopen. Dit geldt voor alle bouwwerken, dus eveneens niet alleen voor beschermde monumenten. Een uitzondering wordt gemaakt indien er gesloopt wordt als gevolg van een aanwijzing van burgemeester en wethouders. Verder geldt in zijn algemeenheid ten aanzien van het slopen in beschermde stads- en dorpsgezichten dat de beslissing op een aanvraag om sloopvergunning kan worden aangehouden als voor een, in de plaats van het te slopen bouwwerk, op te richten bouwwerk een bouwvergunning is vereist en aangevraagd maar deze nog niet is verleend. Het verlenen van goedkeuring tot het slopen van een bouwwerk in een beschermd stads- of dorpsgezicht kan dus afhangen van het verlenen van (eventuele) goedkeuring tot het bouwen van een nieuw bouwwerk. Deze laatste kan dan weer worden getoetst aan het ter plaatse vigerende bestemmingsplan en de ter plaatse geldende (verscherpte) welstandseisen.
- c. In een beschermd stads- of dorpsgezicht met een bestemmingsplan in de zin van de Monumentenwet 1988 dan wel de "Monumentenverordening gemeente Castricum 2003" vindt een relatief "zware" toetsing plaats van de bouwvergunning omdat het bestemmingsplan voor een dergelijk bijzonder gebied als belangrijkste functie heeft een ruimtelijke ontwikkeling te realiseren waarbij bewust gebruik wordt gemaakt van de aanwezige historische structuur.

6. Archeologie en archeologische vindplaatsen .

Het grondgebied van de gemeente Castricum is in archeologisch opzicht waardevol. Dit komt zowel door de ligging in het deltagebied van het Oer-IJ als door de aanwezigheid van twee strandwallen. Helaas bevindt het bodemarchief zich vrijwel meteen onder het maaiveld waarmee dit uiterst kwetsbaar is. Iedere grondbewerking heeft vaak desastreuze gevolgen voor wat betreft de gewenste instandhouding van dit bodemarchief. Dit is mede reden waarom in de bestemmingsplannen voor het buitengebied van de kernen Akersloot en Castricum een aanlegvergunningstelsel is opgenomen.

Van de mogelijkheden tot noemen we de toepassing van een aanlegvergunningstelsel in de bestemmingsplannen buitengebied van de kernen Akersloot en Castricum. Voor het dorp Limmen is een bestemmingsplan met een aanlegvergunningstelsel voor het buitengebied in voorbereiding.

De beste bescherming biedt echter de ondertussen al vele jaren voorgenomen implementatie van het Verdrag Archeologie is de wetenschap die onderzoek doet naar het verleden op grond van de materiele resten daarvan. Archeologische monumenten zijn (volgens de Monumentenwet 1988) terreinen die van algemeen belang zijn wegens daar aanwezige zaken, ouder dan 50 jaar en van algemeen belang wegens hun schoonheid, hun betekenis voor de wetenschap of hun cultuurhistorische waarde. In 1992 heeft Nederland het Verdrag van Valetta (ook wel bekend als het Verdrag van Malta) ondertekend, dat in Europees verband de bescherming van het archeologisch erfgoed regelt. Een van de kernpunten uit het verdrag is dat ingrepen in de bodem vooraf moeten worden gegaan door zorgvuldig onderzoek naar de archeologische waarden. Partijen moeten ervoor zorgen dat de financiering van de archeologische inventarisaties en onderzoek is veilig gesteld, wanneer de bodem wordt verstoord. Het uitgangspunt is dat "de verstoorder betaalt". Het verdrag stelt ook dat het archeologisch belang tijdig wordt betrokken bij het ruimtelijk ordeningsbeleid. Dat betekent dat de invoering van het verdrag waarschijnlijk een wijziging van de monumenten- en ruimtelijke ordeningswetgeving met zich meebrengt. De gemeente gaat een belangrijke rol spelen in de bescherming van het archeologisch erfgoed. De precieze taak en verantwoordelijkheid van de gemeente zijn op dit moment nog niet volledig uitgekristalliseerd.

6.1 Cultuurhistorische Waardenkaart en Cultuurhistorische Effect Rapportage

De diverse bouwactiviteiten die binnen de gemeente plaats vinden kunnen gevolgen hebben voor het cultureel erfgoed. Door onwetendheid worden cultuurhistorische waarden, te weten archeologische waarden, historische cultuurlandschappen en structuren en historische (steden)bouwkundige elementen, ernstig aangetast of vernietigd. Het behoud van cultuurhistorische waarden zorgt voor het behoud van de identiteit en de herkenbaarheid van de dagelijkse leefomgeving.

Om de cultuurhistorische waarden te behouden is het noodzakelijk dat de beleidssectoren die bij ontwikkeling betrokken zijn, deze waarden voortaan nadrukkelijk laten meewegen bij de planvorming. Hiervan is overigens al sprake. Zo zijn verschillende gebieden met (hoge) archeologische waarde al in de desbetreffende bestemmingsplannen aangewezen en hebben deze daarin een bijpassende zwaardere bestemming. Voor een goede integrale beleidsafweging is het evenwel nodig dat de cultuurhistorische waarden in kaart worden gebracht.

Een Cultuurhistorische Waardenkaart (CHWkaart) dient relevante gegevens te leveren over de van belang zijnde cultuurhistorische waarden. De kaart moet informatie geven over de cultuurhistorische elementen en structuren, hun waardering en de beleidsmatige conse-

quenties van de waarden. De kaart moet gaan dienen als inspiratiebron voor integraal ruimtelijk kwaliteitsbeleid. Door de signalerende functie kan van de kaart tevens een beschermende werking uitgaan. De schaal van de kaart heeft natuurlijk zijn beperkingen. Het is daardoor onmogelijk om tot op detail de waarden aan te geven. Hierbij gaat het dan om bouwkundige objecten, die verborgen bouwhistorische waarden bevatten. Hiervoor zal teruggevallen moeten worden op de archieven die van de diverse monumentpanden aanwezig zijn.

Na vaststelling van de cultuurhistorische waarden kan gekeken worden naar de effecten van ingrepen, ook wel Cultuur Historische Effect Rapportage genoemd. Het gaat hierbij om de kansen en de risico's van veranderingen binnen het gebied. Risico-gebieden zijn gebieden waar door aanpassingen snel historisch waardevolle elementen aangetast zullen worden of zelfs geheel verdwijnen.

Kans-gebieden zijn gebieden waar ingrepen juist versterkend kunnen werken. Zo ontstaat een onderlegger, die gebruikt kan worden bij het maken van plannen voor uitbreiding van onze gemeente.

Het monumentenbeleid en de monumenteneigenaar.

Ieder monumentenbeleid staat of valt bij de bereidwilligheid van de betrokken eigenaren om hun monumenten in goede staat te brengen en te houden. Niemand kan eigenaren dwingen dit te doen, maar de gemeente kan hierin wel stimuleren. Een gemeentelijk monumentenbeleid heeft consequenties voor het beheer van de woonomgeving in onze gemeente. Daarmee is het van belang dat er ook onder andere inwoners van onze gemeente dan de groep van betrokken monumenteneigenaren draagvlak bestaat voor een gemeentelijk monumentenbeleid. Er dient met andere woorden niet alleen sprake te zijn van een regulerend maar ook van een stimulerend beleid. Wij denken in dit kader aan verschillende maatregelen en acties. Deze staan niet los van elkaar, maar vormen een samenhangend systeem, waarbij de verschillende onderdelen elkaar ondersteunen en versterken.

7.1 Participeren in het beleid.

Wij willen de eigenaren van (potentiele) gemeentelijke monumenten een actieve rol toebedelen bij de besluitvorming over de totstandkoming van een register van beschermde gemeentelijke monumenten. Wij denken hierbij aan het instellen van een klankbordgroep of burgerpanel bestaande uit eigenaren van (potentiele) gemeentelijke monumenten aangevuld met inwoners vanuit onze gemeente die geen monumenteneigenaar zijn maar wel deskundig zijn op het terrein van of belangstelling hebben voor de cultuurhistorie en vertegenwoordigers van de historische verenigingen in onze gemeente. Wij streven daarbij naar een evenredige vertegenwoordiging vanuit de 3 kernen: Castricum, Akersloot en Limmen.

Het burgerpanel heeft primair als taak om te fungeren als klankbordgroep voor het opzetten van een gemeentelijk monumentenbeleid. Nadat dit gemeentelijk monumentenbeleid door uw raad is vastgesteld starten we met de implementatie daarvan. Een van de actiepunten is de totstandkoming van een register van beschermde gemeentelijke monumenten. Ook voor het burgerpanel is er hierbij een rol weggelegd in de vorm van het beoordelen van de resultaten van de inventarisatie van de (potentiele) gemeentelijke monumenten en vervolgens het adviseren van ons college over het al dan niet definitief aanwijzen van objecten als beschermd gemeentelijk monument. Met inachtneming van dit advies beslissen wij uiteindelijk over het al dan niet definitief aanwijzen van een object als gemeentelijk monument.

7.2 Voorlichting en publiciteit.

Vooraf in de aanloopfase van het gemeentelijk monumentenbeleid zijn voorlichting en publiciteit de belangrijkste factoren in dit geheel. Ook moeten eigenaren nog tijdens de aanwijzingsprocedure duidelijk weten waar zij aan toe zijn. Wij denken hierbij aan de volgende maatregelen:

- X uitgifte van een brochure aan alle eigenaren van de (potentiele) gemeentelijke monumenten waarin het gemeentelijk monumentenbeleid in al haar aspecten helder wordt uitgelegd en waarin ook is opgenomen een handwijzer voor het verkrijgen van een subsidie in de kosten van onderhoud en/of restauratie;
- X periodieke uitgifte van een gemeentelijke nieuwsbrief voor alle monumenteneigenaren in onze gemeente over de monumenten en het gemeentelijk monumentenbeleid
- X het aanbieden van een boekwerkje aan alle eigenaren, voor zover de eigenaar daarmee instemt, waarin alle gemeentelijke monumenten met foto en beschrijving zijn opgenomen;
- X het publiceren van alle gemeentelijke monumenten, voor zover de eigenaar daarmee instemt, op de gemeentelijke website. Ook voor de rijks- en provinciale monumenten dient dit nog te geschieden
- X de eigenaren van de gemeentelijke monumenten in de gelegenheid stellen om deel

te nemen aan Open Monumentendag

7.3 Advies en ondersteuning.

Nu een aantal monumententaken van het Rijk naar de gemeente zijn gedecentraliseerd ligt het voor de hand dat de gemeente een nog centraler punt wordt in de informatieverstrekking over monumenten en hun bescherming. De gemeente heeft in dit verband duidelijk een loketfunctie. Het gemeentelijk loket is de plaats waar de burger, particuliere eigenaren van monumenten en alle anderen terecht kunnen met hun vragen op dit gebied. Het gaat hierbij onder meer over de mogelijkheden tot verbouw en/of restauratie van een monument, de procedure voor het verkrijgen van de benodigde monumenten- en/of bouwvergunning en subsidiemogelijkheden. Voor een adequate invulling van de loketfunctie is de beschikbaarheid van voorlichtingsmateriaal randvoorwaarde.

7.4 Abonnement stichting Regionale Monumentenwacht Noord-Holland.

Het aanbieden van een abonnement op de Monumentenwacht (inclusief de inspectiekosten) aan alle betrokken eigenaren van een gemeentelijk monument is een onderdeel van het stimuleringsbeleid. De onafhankelijke en provinciaal opererende stichting Regionale Monumentenwacht Noord-Holland biedt aan haar abonnees advies over het onderhoud van monumenten. Het gaat daarbij zowel om rijks-, provinciale als gemeentelijke monumenten. Hiertoe komt Monumentenwacht eenmaal per jaar de monumenten inspecteren. Kleine problemen worden direct verholpen en verder wordt onder andere aan de eigenaren medegedeeld welke gebreken er zich aan het monument voordoen en adviseren dan in welk tijdsbestek dit verholpen dient te worden. Naast de verwachte stimulerende werking van de Monumentenwacht op de eigenaren, bieden de genoemde inspectierapporten ook een maatstaf voor de beoordeling van subsidieaanvragen. Op het moment van subsidieaanvraag dient de eigenaar de inspectierapporten van de aan de aanvraag voorafgaande jaren te overleggen, om hiermee aan te kunnen tonen dat in ieder geval reguliere onderhoud plaats heeft gevonden. Het is namelijk in geen geval de bedoeling om een opzettelijke verwaarlozing van een monument te gaan belonen met een restauratiesubsidie.

7.5 Hertaxatie WOZ.

De toekenning van een monumentenstatus zou een waardedaling ten gevolge kunnen hebben omdat er in het belang van de monumentenzorg beperkingen opgelegd worden ten aanzien van verbouwingen en sloop. Evenwel kan een monumentenstatus juist ook een waardevermeerdering ten gevolge hebben, aangezien de monumentale panden gewild zijn op de woningmarkt en er subsidiemogelijkheden bestaan voor restauratie en/of onderhoud. Wij merken hierbij op dat de (eventuele) waardedaling door veel eigenaren wordt genoemd als bezwaar tegen de aanwijzing van hun pand als gemeentelijk monument. Als een eigenaar kiest voor hertaxatie is het resultaat van deze hertaxatie bepalend voor de waarde van de woning ongeacht de uitkomst daarvan.

8. Het monumentenbeleid en de niet-monumenteneigenaren.

Ook de inwoners van onze gemeente die zelf geen eigenaar zijn van een monument hebben belangstelling voor het behoud en beheer van het culturele erfgoed in onze gemeente. Dit blijkt nog wel het duidelijkst bij de jaarlijkse viering van Open Monumentendag als grote aantal bezoekers de voor bezichtiging opengestelde gestelde monumenten komen bekijken. Maar ook bij functiewijziging, verbouw of sloop van een monument blijkt op een geheel andere manier van deze betrokkenheid bij het behoud en beheer van het culturele erfgoed in onze gemeente. Verder noemen we hier ook de historische verenigingen in de kernen Castricum, Akersloot en Limmen.

8.1 Particuliere organisaties.

Voor een effectief gemeentelijk monumentenbeleid is het van belang dat dit ook wordt gedragen door de particuliere organisaties die op dit gebied in de gemeente werkzaam zijn. Uitgaande van de gedachte dat monumentenbeleid in feite een gezamenlijke opgave van lokale overheid en particulieren is, ligt het voor de hand dat particulieren, onder andere in de vorm van particuliere monumentenorganisaties maar ook historische verenigingen bij de ontwikkeling, besluitvorming en uitvoering van het monumentenbeleid betrokken worden.

Hoewel de particuliere organisaties binnen onze gemeente een gezonde afstand en kritische houding ten opzichte van onze gemeente moeten blijven behouden streven we toch naar verdergaande samenwerking. Daarom ook kiezen wij er voor om de historische verenigingen te laten participeren in het burgerpanel c.q. klankbordgroep gemeentelijk monumentenbeleid.

8.2 Overige niet-monumenteneigenaren.

Voor het stimuleren van de belangstelling voor de cultuurhistorie in onze gemeente onder de overige inwoners, die geen eigenaar zijn van een monument, denken wij aan het uitvoeren van het navolgend samengesteld pakket aan maatregelen en acties:

- a. bekendheid geven in de media aan grote restauratieprojecten en/of archeologische opgravingen (in de afgelopen weken is al enkele keren in de pers aandacht besteed aan onder meer de restauratie van korenmolen "de Oude Knecht" te Akersloot, de kanjerrestauratie van de watertoren op het terrein van "Duin en Bosch" te Castricum (Bakkum) en de archeologische opgraving op het terrein "de Krocht" te Limmen;
- b. aandacht besteden in de media aan uitgevoerde restauratieprojecten;
- c. opzetten van een rubriek "Monument van de Maand", waarbij maandelijks zowel een monument als de eigenaar/bewoners centraal staan;
- d. jaarlijkse deelname aan de landelijke viering van Open Monumentendag (2e weekend september);
- e. organiseren van activiteiten, bezichtigingen, informatiebijeenkomsten en lezingen rondom een bepaald thema;
- f. uitgifte van fiets- en wandelroutes door en langs het cultuurhistorisch erfgoed;
- g. plaatsen van foto's en beschrijving van alle monumenten op de gemeentelijke website;
- h. stadsplattegrond met daarop aangegeven de diverse monumenten;
- i. stimuleren en ondersteunen van de historische verenigingen in onze gemeente bij de uitgifte van historische publicaties;
- j. het plaatsen van informatiepanelen bij archeologische vindplaatsen en gebruik van de blauw-witte monumentenschildjes voor aanduiding overige monumenten;

- k. uitgifte van voorlichtingsfolders over diverse aangelegenheden op het gebied van de cultuurhistorie

9. Subsidiering onderhoud en restauratie.

Met een subsidieregeling kunnen wij eigenaren ook financieel ondersteunen in het behoud van hun monument. Uitgangspunt hierbij is dat de instandhouding/restauratie van monumenten, uit de aard van het pand of object en door de opgelegde beperkingen ten gevolge van de monumentenstatus, duurder is dan niet-monumenten. De subsidie is dan ook bedoeld om eigenaren tegemoet te komen in dergelijke meerkosten.

Overigens kende elk van de drie (voormalige) gemeenten Akersloot, Castricum en Limmen al de mogelijkheid voor de eigenaar van een rijks- of gemeentelijk monument om in aanmerking te komen voor een subsidie in de kosten van onderhoud en/of restauratie van zijn pand. Daarnaast kende de voormalige gemeente Castricum nog de "Stimuleringsregeling herstel panden en andere objecten met beeldbepalende/historische waarde". Op grond van het hiertoe in de wet Arhi bepaalde dienen deze subsidieregelingen uiterlijk per 1 januari 2004 te zijn geharmoniseerd.

9.1 Subsidiereregeling.

Er bestaan landelijk verschillende subsidieregelingen. Deze regelingen zijn in beginsel allemaal opgebouwd rond de zelfde variabelen. Deze variabelen zijn te zien als de volgende vragen die moeten worden beantwoord:

- X Hoe? Hoe wordt het bedrag berekend en op welke wijze wordt het uitgekeerd?
- X Wat? Wat wordt toegekend : geld, korting of diensten in natura?
- X Waarvoor? Welke activiteit komt voor subsidie in aanmerking: onderhoud, restauratie, exploitatie?
- X Hoeveel? Wat is de minimale/maximale hoogte van de bijdrage?
- X Voorwaarden? Worden aan de subsidieverstrekking voorwaarden verbonden en zo ja, welke?

Er zijn vier soorten subsidieregelingen in gebruik:

1. **Jaarlijks een vast bedrag.** Deze bijdrage is onafhankelijk van de kosten die de eigenaar maakt. Het kan een geldelijke bijdrage zijn maar ook een bijdrage in de vorm van een korting en wellicht zelfs een bijdrage in natura. Deze regeling is eenvoudig uit te voeren en stimuleert de eigenaren indirect om werkzaamheden uit te (laten) voeren.
2. **Een percentage van de gemaakte kosten.** Deze bijdrage vindt alleen plaats als de eigenaar kosten heeft gemaakt die voor subsidiering in aanmerking komen (dit model komt overeen met de subsidieregeling van het rijk voor de rijksmonumenten). Het voordeel van een dergelijke regeling is de duidelijke relatie tussen de te maken kosten en de subsidie, waardoor het uitvoeren van de werkzaamheden wordt gestimuleerd. Een dergelijke subsidieregeling is complexer dan een vast bedrag: in de regeling moeten de verschillende soorten werkzaamheden worden beschreven en per geval kost het veel tijd om de subsidie te berekenen.
3. **Bijdrage ineens.** De gemeente kent een bijdrage-ineens uit die de ontvanger zelf over een vastgesteld aantal jaren moet gebruiken voor onderhoud of restauratie. De eigenaar is hiermee vrijer in de besteding en versnippering van de werkzaamheden over de jaren wordt tegengegaan. De gemeente is echter wel de controle over de besteding kwijt; er moeten strikte voorwaarden worden gesteld.
4. **Subsidie-op-termijn.** De kern van dit systeem is de combinatie van subsidie en financiering. De eigenaar ontvangt een subsidie van 100% van de subsidiabele kosten. Deze wordt echter niet direct uitgekeerd, maar pas na een aantal jaren (in veel

gevallen pas na 15 jaar) Daarnaast kan de eigenaar gebruikmaken van een lening voor hetzelfde bedrag. Deze lening hoeft de eigenaar zelf niet af te lossen. De subsidie die na verloop van tijd beschikbaar komt, wordt hiervoor gebruikt.

De eigenaar betaalt dus alleen - fiscaal aftrekbare - rente over de financiering waardoor de netto-woonlasten voor een eigenaar vergelijkbaar zijn met een direct uit te keren - lager - subsidiepercentage. De gemeente belegt de contante waarde van de te zijner tijd uit te betalen subsidie tegen een vaste rente bij het Restauratiefonds. Het fonds zorgt ervoor dat dit bedrag na de overeengekomen periode voldoende is om de volledige subsidie uit te kunnen keren aan de eigenaar. De belangrijkste subsidievoorwaarde in dit systeem is de verplichting voor de eigenaar om gedurende een periode van 15 jaar zijn pand deugdelijk te onderhouden. Deze onderhoudsvoorwaarde is erop gericht nieuwe kostbare ingrepen aan de woning te voorkomen.

9.2. Stimuleringsfonds Volkshuisvesting nederlandse gemeenten (SVn).

In zijn vergadering van 30 maart 2000 heeft de gemeenteraad van de (voormalige) gemeente Castricum, evenals vrijwel iedere andere gemeentelijke aandeelhouder van de N.V. Bouwfonds Nederlandse Gemeenten (Bouwfonds), besloten tot verkoop van de Bouwfondsaandelen aan de ABN AMRO bank. De opbrengst uit de verkoop van de 9.200 Bouwfondsaandelen bedraagt afgerond € 2.794.093,-. Hiervan is een bedrag van afgerond € 453.780,- gestort op de gemeenterekening bij de stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting nederlandse gemeenten (SVn). Dit bedrag kan worden benut voor projecten op het terrein van stedelijke vernieuwing en plattelandsvernieuwing in meest brede betekenis. Ook projecten op het terrein van monumentenzorg komen hiervoor in aanmerking. De gemeente Castricum kan ten laste van het SVn geen lening ten gunste van zichzelf afsluiten.

Bij de aandelenemissie is door ABN AMRO bank een verdubbeling toegezegd van de verkoopopbrengst die voor 1 juli 2000 door de aandeelhouders (gemeenten) bij het SVn wordt gestort tot een maximum van afgerond ruim 158 miljoen Euro. Met inbegrip hiervan bedraagt het tegoed van de gemeenterekening van onze gemeente bij het SVn momenteel ruim 5 ton. De voornoemde storting door de ABN AMRO bank is beschikbaar als renteloze lening. Onze gemeenterekening bij het SVn heeft eveneens een revolverend karakter: bijdragen in projecten worden toegekend in de vorm van "zachte" leningen (rente 2-3%). Tot dusverre is deze mogelijkheid van financiering van projecten op het terrein van monumenten en beleid onbenut gebleven. Uiteraard is de monumentenzorg slechts een van de mogelijkheden waarvoor leningen ten laste van het SVn kunnen worden verstrekt.

9.3 Cultuurfonds Noord-Holland.

Onlangs heeft het provinciaal bestuur van de provincie Noord-Holland bekend gemaakt dat het cultuurfonds Noord-Holland de beschikking krijgt over een bedrag van ruim 3 miljoen Euro, waarmee leningen verstrekt gaan worden voor restauraties aan provinciale en gemeentelijke monumenten, inclusief beeldbepalende panden in beschermde stads- en dorpsgezichten. Het fonds is een initiatief van het Prins Bernhard Cultuurfonds en de Stichting Nationaal Restauratiefonds, die de helft van het beschikbare bedrag in het fonds leveren. Omdat de leningen en (lage) rentes weer in het fonds terugvloeien blijft altijd geld beschikbaar voor de monumentenzorg in Noord-Holland (revolving fund). Uiteraard komen ook eigenaren van een provinciaal of gemeentelijk monument, dan wel een beeldbepalend pand in een beschermd stads- of dorpsgezicht, in onze gemeente bij restauratie of onderhoud van hun monument in aanmerking voor een dergelijke lening. Het is de bedoeling dat eventuele verzoeken om toekenning van een geldlening vanaf het komend najaar in behandeling worden genomen

9.4 Fonds beeldbepalende panden.

In zijn vergadering van 25 oktober 1995 heeft de gemeenteraad van de (voormalige) gemeente Castricum de "Stimuleringsregeling herstel monumenten 1995" vastgesteld.

Op grond van deze stimuleringsregeling kan een eigenaar van een pand of ander object dat is aangewezen als beeldbepalend onder bepaalde voorwaarden in aanmerking komen voor een gemeentelijke bijdrage in de kosten van werkzaamheden die dienen voor herstel van de beeldbepalende elementen met het oog op het behoud van het beeldbepalend karakter.

De oorspronkelijke lijst telt in totaal 368 beeldbepalenden panden en objecten. Hiervan is ondertussen een aantal aangewezen als "jong" rijksmonument (complex "Duin en Bosch"), terwijl een aantal andere objecten ingrijpend is verbouwd of soms zelfs afgebroken en vervangen door nieuwbouw. Desondanks resteert er nog een lijst van ruim 300 beeldbepalende panden en objecten. Het gaat hierbij uitsluitend om panden en objecten in Castricum of Bakkum. Met uitzondering van het bestemmingsplan buitengebied bestaat er van de kernen Akersloot en Limmen (nog) niet een dergelijk overzicht.

Voor de uitvoering van de stimuleringsregeling heeft uw raad in de gemeentebegroting 2003 van de gemeente Castricum, evenals in voorgaande jaren, een bedrag gevoteerd van 9.076,-. Hoewel de subsidiebehoefte van jaar tot jaar verschilt en mede afhankelijk is van het soort planaanbod is dit bedrag tot dusverre ieder jaar voldoende.

Sinds de inwerkingtreding van de stimuleringsregeling zijn er in onze gemeente inmiddels verschillende beeldbepalende panden in oude luister hersteld dan wel zelfs behouden gebleven. Hoewel het register van beeldbepalende panden en objecten zeer beslist mede als basislijst voor het uiteindelijk register van beschermd gemeentelijke monumenten wordt gebruikt blijven er nog voldoende panden en objecten over die toch net niet in aanmerking komen voor de status van beschermd gemeentelijk monument. Voor het behoud van deze panden blijft de stimuleringsregeling van belang. Dit geldt des te meer indien deze lijst van beeldbepalende panden verder wordt uitgebreid met panden en objecten uit Akersloot en Limmen.

10. Monumentencommissie.

Sinds de fusie tussen de gemeenten Castricum, Akersloot en Limmen fungeren er in onze gemeente twee monumentencommissies: de monumentencommissie Akersloot en de monumentencommissie Castricum. De (voormalige) gemeente Limmen kende geen monumentencommissie. Alleen al vanwege de gewenste uniformiteit van beleid vinden wij deze situatie ongewenst en ons streven is dan ook het instellen van een monumentencommissie voor de gehele gemeente Castricum. Gelet op het hiertoe bepaalde in artikel 1 van de "Monumentenverordening gemeente Castricum 2003" is ons college bevoegd tot het instellen van een commissie of het aanwijzen van een instantie die de taak heeft om ons al dan niet op verzoek te adviseren over de toepassing van de Monumentenwet 1988, de verordening en het monumentenbeleid inclusief de archeologie.

10.1 Monumentencommissie of instantie

Tot voor kort was er in onze provincie niet echt een keuzemogelijkheid tussen het opdragen van de advisering over monumenten en/of beleid aan een monumentencommissie of instantie. In tegenstelling tot bijvoorbeeld het noordoosten van ons land, waar inmiddels al vele jaren tot grote tevredenheid van de aangesloten gemeenten een provinciale monumentencommissie werkzaam is, was er in de provincie Noord-Holland tot dusverre namelijk geen sprake van een dergelijke provinciale monumentencommissie. Onlangs heeft het algemeen bestuur van de Stichting Welstandszorg Noord-Holland evenwel ingestemd met het instellen van een provinciale monumentencommissie. Deze provinciale monumentencommissie is met ingang van 1 september 2003 volledig operationeel. Daarmee is er nu sprake van een volwaardige keuzemogelijkheid.

Bij de keuze tussen het opdragen van de advisering over monumenten en beleid aan een monumentencommissie of instantie gaat voor ons vooral om factoren als continuïteit, objectiviteit, deskundigheid en integrale advisering. Daarbij is het aspect van de integrale advisering vooral van belang voor de monumenteneigenaar. Het gaat hierbij enerzijds om de onderlinge afstemming tussen de aspecten van monumentenzorg en welstand en anderzijds om de afstemming in advisering door de (provinciale) monumentencommissie en de Rijksdienst voor de Monumentenzorg. Door deze onderlinge afstemming wordt de gehele procedure inzake de besluitvorming over een te verlenen monumentenvergunning versneld. Bovendien is de kans op met elkaar tegenstrijdige adviezen aanzienlijk kleiner.

Een en ander pleit voor een keuze voor aansluiting bij de provinciale monumentencommissie. Een mogelijk nadeel van een dergelijke keuze is het ontbreken van of althans onvoldoende bekend zijn met de lokale historie, oftewel de affiniteit met het werkgebied. Overigens is een te grote mate van affiniteit en gedrevenheid ook ongewenst. Hierdoor komt de objectiviteit in advisering namelijk onder druk te staan. Dit nadeel is eenvoudig op te lossen door in overleg met de provinciale monumentencommissie een of meer lokale deskundigen aanwezig te laten zijn bij de behandeling van restauratie- en/of verbouwplannen van monumenten uit onze gemeente.

10.2 Planadviesraad en monumentenraad.

Vooral in grote(re) monumentengemeenten is er met betrekking tot de advisering over monumenten en beleid een splitsing gemaakt tussen de advisering over enerzijds concrete restauratieplannen (planadviesraad) en anderzijds concrete restauratieplannen (monumentenraad). Hoewel onze gemeente zeker niet tot de categorie van de grote monumentengemeenten mag worden gerekend is een dergelijke splitsing in advisering over monumenten

en beleid ook voor onze gemeente mogelijk.

De provinciale monumentencommissie kan in dit geval fungeren als planadviesraad. Daarnaast dient dan door ons een monumentenraad te worden ingesteld met als taak om ons te adviseren over het plaatsen op en afvoeren van objecten van de gemeentelijke monumentenlijst, het inventariseren, analyseren en selecteren van nieuwe (gemeentelijke) monumenten, adviseren bij ruimtelijke plannen, inbreidingslocaties, beleidsnota's en publiciteit en bevorderen van de betrokkenheid. Een dergelijke monumentenraad kan naast een onafhankelijk voorzitter bestaan uit deskundigen op het gebied van architectuurgeschiedenis, plaatselijke/regionale geschiedenis, bouwhistorie/archeologie en flora/landschap/groen. De monumentenraad dient daarnaast bij voorkeur te bestaan uit inwoners van onze gemeente.

10. Financiering van het gemeentelijk monumentenbeleid.

Hoewel nog enigszins prematuur vragen wij thans toch reeds uw aandacht voor de financiële consequenties van een gemeentelijk monumentenbeleid. Weliswaar bepalen de financiële mogelijkheden primair niet de bandbreedte van de ambities op het terrein van het gemeentelijk monumentenbeleid. Er kan hieraan ook niet helemaal voorbij worden gegaan. Uiteindelijk moeten allerlei doelstellingen van beleid wel worden bekostigd. Daarbij geldt dat het realiseren van een ho(o)g(er) ambitieniveau nu eenmaal meer financiële inspanning vergt dan dat van een (iets) lager ambitieniveau.

11.1 Huidig gemeentelijk budget monumentenzorg.

Uw raad heeft in de gemeentebegroting 2003 van de gemeente Castricum voor het product Monumentenzorg een bedrag gevoteerd van in totaal €133.920,-. Hiervan is in totaal een bedrag van €113.318,- geormerkt. Er is hiermee nog een bedrag van €133.920,- - €113.318,- = €20.602,- vrij besteedbaar, oftewel uitgaande van thans 131 monumenten (95 rijks en 36 gemeentelijk) een bedrag van gemiddeld afgerond €157,- per monument. Uit navraag blijkt dat gemeenten die voor wat betreft het aantal monumenten met onze gemeente vergelijkbaar zijn een bedrag binnen de begroting beschikbaar hebben gesteld van omgerekend gemiddeld afgerond €594,- per monument, oftewel een bedrag van €594,- - €157,- = €437,- per monument extra. Voor onze gemeente komt dit neer op een verhoging van het budget voor de monumentenzorg met een bedrag van $131 \times €437,- = €57.247,-$. Daarmee is er in totaal een bedrag beschikbaar van $€57.247,- + €20.602,- = €77.849,-$. Dit bedrag is tenminste nodig voor het adequaat uitvoeren van het huidig gemeentelijk monumentenbeleid.

11.2 Toekomstig benodigd gemeentelijk budget monumentenzorg.

Een van de door uw raad geaccordeerde uitgangspunten voor het gemeentelijk monumentenbeleid voor de periode 2002-2006 is de totstandkoming van een register van beschermde gemeentelijke monumenten voor de gehele gemeente Castricum. Over de kwaliteit en kwantiteit van de samenstelling van dit monumentenregister bestaat nu nog geen enkele duidelijkheid. Tegelijkertijd bestaat er een duidelijke relatie tussen het aantal monumenten in de gemeente en het bedrag dat binnen de gemeentebegroting in totaal beschikbaar is gesteld voor de uitvoering van het gemeentelijk monumentenbeleid, oftewel zonder al teveel in te leveren op het ambitieniveau zal dit budget rechtevenredig moeten toenemen met een verdere uitbreiding van het monumentenregister. Ieder monument extra toegevoegd aan het register van beschermde gemeentelijke monumenten resulteert kortom in een uitzetting van het benodigd budget voor de uitvoering van het gemeentelijk monumentenbeleid. Mede gelet op de ervaringen binnen de (voormalige) gemeente Akersloot is een reële aanname dat het register van beschermde gemeentelijke monumenten uiteindelijk uit circa 90 objecten bestaat waaronder de huidige 36 gemeentelijke monumenten uit Akersloot en de Woude. Gelet op het voorgaande is er in dit geval structureel in totaal een bedrag nodig van $(90 - 36) \times €594,- = €32.076,- + €77.849,- = €109.925,-$. Bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2003 heeft uw raad voor de uitvoering van het monumentenbeleid reeds een aanvullend bedrag beschikbaar gesteld van €10.000,-. Met inachtneming hiervan en gelet op het voorgaande is er nog een aanvullend bedrag voor de monumentenzorg nodig van afgerond in totaal circa €100.000,-. Gelet op het feit dat de eerste grootschalige subsidieverplichtingen pas in 2005 worden verwacht kan de politieke discussie over dit extra benodigd budget, ad €100.000,-, worden gevoerd tijdens de behandeling van de Voorjaarsnota 2004 voor het financieringsjaar 2005.

11.3 Monumentenspaarfonds

Als uw raad besluit om eigenaren van gemeentelijke monumenten financieel te ondersteunen moeten daarvoor ook middelen worden vrijgemaakt.

Uw raad kan hiertoe jaarlijks een budget in de begroting opnemen. Het benodigd budget kan echter ook op een andere manier beschikbaar komen.

Behalve door een incidentele meevaller (mede) te bestemmen voor monumentenzorg kan hierbij ook worden gedacht aan het instellen van een "Monumentenspaarfonds". Mede gelet op de huidige precaire financiële situatie van de gemeente Castricum is het gewenst om over de voeding van een dergelijk monumentenfonds nader met uw raad van gedachten te wisselen tijdens de behandeling van de Voorjaarsnota 2004. Wel merken wij op dat er landelijk enkele gemeenten zijn waarbij dit monumentenspaarfonds jaarlijks wordt gevoed door de storting van een bedrag ter hoogte van het eigenaars- en gebruikersgedeelte van de WOZ van alle beschermde gemeentelijke monumenten in de desbetreffende gemeente alsmede een bedrag ter hoogte van het gebruikersgedeelte van de WOZ van alle rijksmonumenten in die gemeente. Ten laste van dit monumentenspaarfonds worden uitkeringen gedaan aan eigenaren van gemeentelijke monumenten in de kosten van onderhoud van hun monument. Overigens merken wij op dat de WOZ een algemeen dekkingsmiddel is dat dus niet is en ook niet dient te worden gelabeld.

10. Beslispunten.

In dit hoofdstuk zetten wij de verschillende beslispunten uit deze kadernotitie "Gemeentelijk monumentenbeleid gemeente Castricum 2003" voor u op een rijtje. De nummering voor de verschillende beslispunten verwijst naar de verschillende hoofdstukken en/of paragrafen uit deze notitie.

NR	Besispunt	Hfd-stk	§	Blz
1	Instemmen met voorgestelde keuze van samenstelling basislijst (potentiele) gemeentelijke monumenten: a. adressenlijsten Monumenten Inventarisatie Project b. lijsten van beeldbepalende en karakteristieke panden bestemmingsplannen Buitengebied c. register van beeldbepalende panden (voormalige) gemeente Castricum d. (eventuele) aanvulling door de historische verenigingen in Akersloot, Castricum en Limmen	a. 3	a.	5
a. 2	e. Instemmen met uitgangspunt van uitbesteden werkzaamheden op het terrein van inventariseren, selecteren en beschrijven van gemeentelijke monumenten	b. 3	b.	5
b. 3	a. Instemmen met de criteria a t/m h voor de selectie van gemeentelijke monumenten; b. Akkoord met uitgangspunt dat een pand of object aan tenminste 2 criteria moet voldoen om (eventueel) te worden aangewezen als gemeentelijk monument	a. 4	a. .1	6
c. 4	Akkoord met navolgende prioriteitenstelling bij keuze beleidsinstrumenten bij bescherming gebieden met bijzondere waarde: a. Bestemmingsplan b. Gebiedsgericht welstandsbeleid c. Beeldkwaliteitsplan d. Beschermd stads- of dorpsgezicht	a. 5	5.1 e.v.	8
5	Akkoord met voorgestelde maatregelen ter stimulering van het monumentenbeleid bij monumenteneigenaren: a. participeren in beleid b. voorlichting en publiciteit c. advies en ondersteuning d. abonnement stichting Regionale Monumentenwacht Noord-Holland e. hertaxatie WOZ	a. 7	7.1 e.v.	14

6	Akkoord met voorgestelde maatregelen ter stimulering van het monumentenbeleid bij niet-monumenteneigenaren (particuliere organisaties en overigen)	8	8.1 e.v.	16
7	Akkoord met het uitwerken van een subsidieregeling op basis van een percentage van de gemaakte kosten	9	9.1	17
8	Instemmen met het instellen van een Planadviesraad, bestaande uit de Provinciale Monumentencommissie, en een Monumentenraad bestaande uit inwoners van onze gemeente met deskundigheid op het gebied van onder meer architectuurgeschiedenis, plaatselijke/regionale geschiedenis, bouwhistorie/archeologie en flora/landschap/groen	10	10.2	20
9	Akkoord met het uitgangspunt van het instellen van een monumentenspaarfonds; de discussie over de jaarlijkse voeding van dit monumentenspaarfonds uit te stellen tot de behandeling van de Voorjaarsnota 2004 (financieringsjaar 2005)	11	11.3	22